

Tereza Fousová
***Od padlého anděla k blond'até bestii: postavy prostitutek v Balzakově Lesku a bídě kurtizán
a Zolově Naně***
FFUK Praha 2014
Diplomová práce
Oponentský posudek

Ve své diplomové práci se Tereza Fousová zabývá problematikou prostituce ve francouzské literatuře 19. století, konkrétně, jak uvedeno v názvu práce, Balzakerem a Zolou. Nejde však pouze o oba uvedené romány, nýbrž o evokaci několika dalších postav, jež se vyskytují v románech (nikoli v poezii) tohoto období. Hlavnímu tématu předchází dosti široce pojatý exkurz nazvaný poněkud povšechně „Prostituce ve Francii“. Autorka práce, jak patrně, postupuje od obecných, daných souvislostí, ke konkrétní analýze.

V oddíle nazvaném (opět povšechně) „Historie prostituce“ se doktorandka zaměřuje na vývoj „od starověku po novověk“, vycházejíc z poměrně rozsáhlé sekundární literatury. Její přístup je v tomto oddíle kombinací historického a sociologické metody. V takto obecně pojatém záběru je obtížné nalézt prohloubenou analýzu a Tereza Fousová o ni ani neusiluje.

Ve středním oddíle (3. kapitola nazvaná „Prostitutky ve francouzské literatuře 19. století“) se v úvodním oddíle nazvaném „Ester“ autorka zaměřuje na romantické hrdinky (Ester, Marion de Lorme, Fleur-de-Marie – na s. 7 uvedeno Fleure-de-Marie -) a dále v oddíle nazvaném „Nana“ na hrdinky naturalistické. V této typologii autorka nalézá vývojovou tendenci, kterou charakterizuje název celé práce: „od padlého anděla k blond'até bestii“.

Práce vykazuje určité množství nepřesností věcných, formulačních a typografických. Zde je jejich stručný přehled:

- s. 8 „Prostituce je často označována za nejstarší řemeslo“: kým, jak, proč? – to je podle mého soudu doklad o tendenci k povšechným závěrům
- s. 8 „kontrolovalo se ale, zda“: „ale“ na druhém místě ve větě - nekorektní konstrukce, poměrně rozšířená v různých podobách v celé práci
- s.9 „Řekové *měli* i posvátnou prostituci“ – rozšířený nešvar, absence plnovýznamových sloves (viz s.14: „rozdělení *je* na prostitutky“ etc.)
- s.9 „božstev, které (sic!) byly následovně asimilovány bohyni Afrodité“ (asimilovány s dativem!): nesrozumitelná, chybná vazba
- s.9 „hetéry *měli*“: pravopisná chyba
- s.9 „prostitutky jsou trestané“: místo jmenného tvaru v doplňku
- s.11 „návštěva nezůstane tajemstvím“: chybná vazba
- s.12 syfilis v 19. století přenášena na „měšťanské manželky“: nejde pouze o měšťanské prostředí, prostituce prostupuje všemi společenskými vrstvami
- s.15 „prostitutky ... *všechny* doufají“ etc.: častý nešvar, který spočívá v tendenci k ukvapenému zevšeobecňování
- s.15 „většina prostitutek je nízkého původu a neumí číst a psát. Nejčastější scénář je, že...“: neobratné formulace a zejména nešťastný historický prezens, jímž autorka operuje v celé své práci

- s.15 „prostitutky jsou pod dohledem mravnostní *police* (sic!), která byla založena už roku 1667“ : podobné instituce existovaly vždy, zároveň jde o nepravou větu vztažnou, jaké se vyskytují v celé práci
- s.16 pozn. 4: je třeba uvést jméno překladatele (platí pro celou práci)
- s.17 „více pasivnější“: gramatická chyba
- s.17 „I když byly feministky velkými bojovnicemi, za zlepšení podmínek pro prostitutky nebojovaly“: doložit, zpřesnit. Jde také o to, zda by feministky měly bojovat za „zlepšení podmínek“ nebo principiálně proti prostituci jakožto společenskému fenoménu
- s.18 „rozkvět prostituce“: míněno ironicky? (totéž platí o s.20)
- s.18 „prostituce existovala odedávna (...), i když ji morálka zavrhovala“: ve své obecnosti je tato věta bezobsažná. O kterou morálku jde? O každou?
- s.19 násl. : úvod o Balzakovi neodpovídá charakteru diplomové práce (uvádění životopisných dat, charakteristika autora jako „představitele romantismu a realismu ve francouzské literatuře 19.století“) apod. Totéž platí o Zolovi. Tyto pasáže jsou v odborné literární práci určené pro akademické prostředí nadbytečné.
- s.20: charakteristika 19.století („především je to století prostituce“) je zkratkovitá, paušální, tvrzení je to značně kategorické, dogmatické
- s.21: charakteristika Ester se spíše podobá převyprávění děje než literární analýze
- s.22 jméno bankéře „Nucingena“ je v celé práci uváděno důsledně v chybném přepisu (správně: Nucingen)
- s.26 Eugèn Sue (sic!): svědčí o nedbalosti v přepisu francouzských jmen
- s.27 „ženy (...) poznamenání“
- s.27, pozn. poprvé citace uvedena ve francouzštině
- s.28 „dalším společným rysem“ etc. a na mnoha jiných místech: svědčí o tendenci k přiřazování stále nových údajů místo kauzální analýzy
- s.30 až 33: pasáže o hříších, hříšném životě kurtizány je poplatná křesťanskému výkladu o dobru a zlu, neodpovídá zcela Balzakově koncepci. Tyto strany jsou parafrázemi? Téma se žádá prohloubenou analýzu.
- s.37 „součastně“ (sic!): taklové a podobné pravopisné chyby svědčí o nedbalosti práce
- s.38 abbé Herera M. Herrera (důsledně)
- s.38 „podobnost Nucingenovi aktivity“ (sic!)
- s.40 „chudý židovský Němec“: neobratné místo obvyklého „německý Žid“
- s.41 pasáž o Balzakově antisemitismu a porovnání s nečistou prostitutkou je neobratné, doporučoval bych vážít slova
- s.42 platí totéž, co na předchozí straně: jde o parafrázi? (nešťastná formulace o „proradném původu proradného a ziskuchtivého národa“)
- s.44 „opak Balzakovi andělské Ester“ (sic!)
- s.45 třetí odstavec: neobratné formulace, jež se točí v kruhu
- s.46 poslední odstavec: převyprávění, nikoli analýza, pokleslé výrazivo
- s.47 viz předchozí strana: syntax dosti chudá, věty téměř výlučně souřadné, popřípadě vztažné, redundantní obraty, formulace dosti elementární
- s.47 „Lotrind'anka“ (sic!)
- s.50 závěr o *svobodné* volbě u Zoly je ukvapený, neodpovídá jeho koncepci
- s.51 „krása dokonalá“ v opozici ke kráse „smyslné“: tento závěr je sporný. Jde spíše o krásu ideální? Tyto pasáže stále postrádají literární interpretaci, případně kritické ohlasy, recepci a reflexi
- s.52 Juna m. Juno
- s.55 pasáž o „zlato“ a „špíně“ přeformulovat a rozvinout: slovo „zlato“ je v jednom odstavci uvedeno šestkrát...
- s.67 v oddíle nazvaném „Vykoupení“ dochází k zaměňování pojmů „Bůh“ a „církve“

; s.65 „po smrti Muffatovi pobožné matky“: tato chyba se v celé práci objevuje několikrát
s.68 „víření přepychu, požitkářství a náboženské volnosti“: co je míněno „náboženskou volností v tomto kontextu“?
s.69 srovnání divadla a nevěstince je podnětné, jakkoli je starého data (viz François Villon).
s.69 formulace o zesměšnění aristokracie, jež je údajně „předzvěstí rozkladu společnosti“, je sporná.
s.71 „Balzakova Ester je apologií národní nenávisti vůči židům“ (a další řádky) je dosti nešťastná formulace

Charakteristika Nany (od s.60) se mi jeví jako zdařilá. Jde o oddíly nazvané „Obludné dravé zvíře“ a „Trestající bestie“.

V závěru práce autorka shrnuje vše podstatné, k čemu dospěla v předchozích kapitolách. Dospívá k poznání, že „prostitutky druhé poloviny 19. století jsou pravým opakem těch dřívějších“. Toto tvrzení je oprávněné jen zčásti a ve své kategoričnosti je nepřesné. Tereza Fousová dovozuje, že tyto postavy „nejsou žádné oběti“ a že svůj osud si vybraly „jen a jen z lenosti“, aby nakonec v poslední větě práce konstatovala, že „prostituce, to jsou především peníze“. Tento závěr nevyplývá zcela ústrojně z předchozích analýz.

Diplomová práce Terezy Fousové je svým tématem podnětná. Zpracování se v některých pasážích jeví jako výsledek hlubšího zamyšlení. Autorka práce vycházela z poměrně rozsáhlé sekundární literatury. Místy jsou závěry poněkud ukvapené, syntax a jazyková úroveň vykazují stopy nedbalosti. Doporučuji hodnocení známkou „velmi dobře“.

Doc. Aleš Pohorský